

Д
Б-61
284/44
ВАЛЕНТИН БИЧКО

ДІА,
БАБА
ТА

ОНУКИ

ВАЛЕНТИН БИЧКО

ДІД,
БАБА
ТА

ОНУКИ

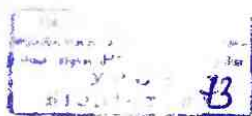

ВИДАВНИЦТВО

ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КИЇВ 1967

«ВЕСЕЛКА»

48853-5826

ПРИЇХАЛИ

Приїхали онуки
До діда і до баби
З Москви, з Великих Луків,
З Одеси і з Любави,
З Калініна й Луганська,
З Чернігова й Донської,
З далекого Бердянська,
З Мар'янівки близької...

Приїхали на літо,
Що сонечком налито,
На річку, в теплі хвилі,
І на ромашки білі.
На житній хліб із жару,
На молоко ласкаве,
Що пару, наче хмару,
Із глечика пускає.
На дідові помовки,
Такі смішні і ловкі,
А то, бува, й на казку,
Що слухай лиш, будь ласка!
З'явилися на очі
Бабусині блискучі,
До посміху охочі,
І добрі, і плакучі.

Приїхали онуки
До баби й діда в гості.
Про це гукають круки
У синій високості.
Про це Десна лепече
У лозняковій тиші,
І навіть дим із печі
У небі букви пише:
— Приїхали онуки! —
Лунають перегуки:
— В ріці ховайтесь, щуки!
Приїхали онуки!

ВЕСЕЛІ ВОГНІ

Легідний човен, веселе весло...
Сіли ми в човника — і понесло
Вниз мимо берега, мимо кущів,
Мимо рибалок, що ловлять лящів
(Ловлять лящів, а ідуть на гачки
Йоржики тільки — самі колючки...),
Мимо лози, що у воду звиса,
Мимо зорі золотої — краса!

Та не лякайтеся — ми не самі,
З дідом, що зручно сидить на кормі.
Вліво весельце занурить дідусь —
Човник управо уже повернувсь.
Вправо весельце, а човник, гляди —
Вліво, до тихої ближче води...

Дід у нас — бакенщик, тут на Десні
Бакени світить — веселі вогні,
Мов світлячки — золоті племінці,
Путь кораблям уночі по ріці.
Бакен червоний — ліворуч минай,
Тут глибини повноводої край.
Бакен зелений — скеровуй правіш,
Бо іще на мілину налетиш.

Світить дідусь світлячки-ліхтарі
Саме тепер, на вечірній зорі.
Треба упоратись до темноти —
Ми з ним пливем, щоб йому допомогти.
Світить ліхтар він — ми держим весло...
Щоб дідусеві не сумно було —
Пісню співаєм дзвінку, голосну,
Будим від сну вечорову Десну,
Аж озиваються з трав деркачі.
Плесо блакитне хвостами б'ючи,

Грають язї, наш вітаючи спів.
Місяць за обрієм теж захотів
Пісню послухати, виткнув ріжок
І освітив, звеселив бережок,
Стежку по хвилях нам стеле ясну...
Нумо на весла — бо клонить до сну.

МОЛОДЦІ

От онуки,
Так онуки!
Завдали бабусі
Муки.
Позбиралися
На руки:
— Ой, чук-чуки, бабцю,
Чуки!

Той цілує
Її в щоку,
Той — в родимочку,
Нівроку.
В носа —
Третьому вдалося.
Розкуйовдили
Волосся.

— Це мені
Не до лиця!
Нум несіте
Гребінця!..

Тягнуть внуки
Гребінець,
Кожен держить
За зубець.

Баба
Кожному онуку
Каже:
— Добре, молодець! —
Стільки в баби
Молодців —
Скільки в гребені
Зубців.

ЩОБ СМІЯЛИСЯ ОНУКИ

Ну й кумедний
Дід Василь,
У кисіль
Він сипле сіль,
Ну а цукор —
В холодець,
В чай кладе
Жовтки з яєць.

Та дідусь наш
Не дивак,
Тільки робить
Все це так.
Тільки робить це
Для штуки,—
Щоб сміялися
Онуки!

ГЛЕЧИК

Сьогодні онуки
Побігли на луки,
Зробили-напнули
З лози собі луки.

Стріляли-вціляли
В піщаного дота,
А стріли летіли
То в тин, то в ворота.

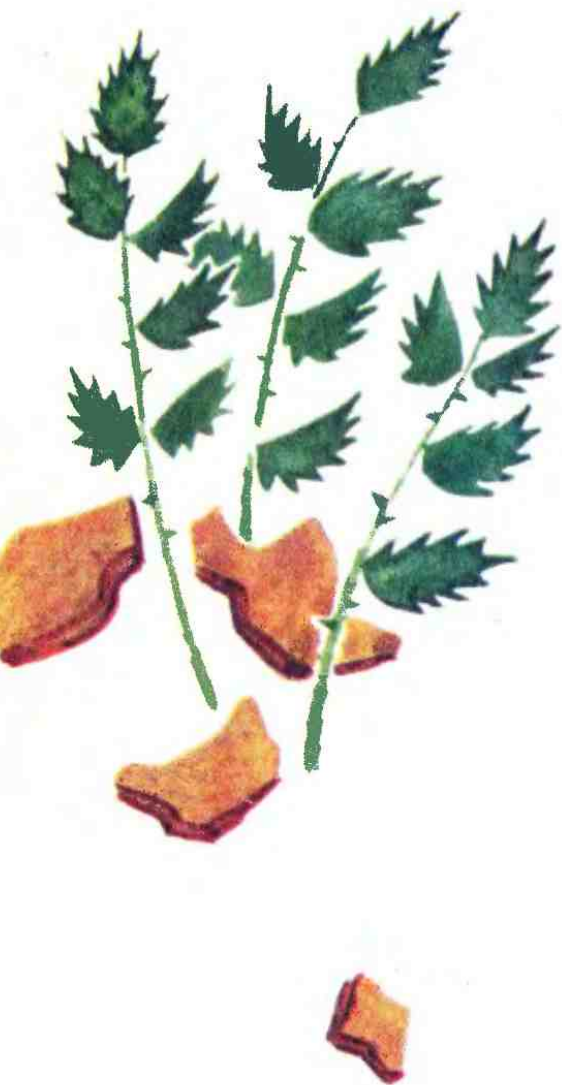
Стріляли у стінку,
Вціляли у бочку,
Аж поки розгепали
Глек на кілочку.

Взяли черепки
В кропиву повкидали.
І йдуть, мов нічого
Не чули й не знали.

Виходить бабуся
У хустці на плечах:
— Ой боже ж мій, боже!
Та де ж це мій глечик?

Гриць каже: — А може,
Розбивсь на невдачу?
— То де ж черепки?
Щось ніде їх не бачу...

Озвався тут Петрик:
— Якби ж пошукали...
А може, вони
В кропиву поскакали!

Сміється бабуся
І сердиться зразу:
— Такого ніде я
Не чула ні разу!

Та чула — бувають
На світі онуки,
Що бабу обдурюють,
Башибузуки!

Хай скажуть спасибі,
Що саме — край літа
І та кропива
Вже не дуже сердита.

Хто любить неправду,—
Скажу я з докором,—
Жаркіш кропиви ще
Хай палить їх сором!

ОНУКІВСЬКА БРИГАДА

Роса сріблиться. Ще не жарко.
Стрекочуть коники-скачки...
Та от з'явилась сіножатка —
І трави падають гнучкі.

На сіножатці в білій блузі
Сидить усміхнений юнак.
Так стало весело у лузі,
Так гомінливо, дзвінко так.

І наш дідусь бреде у росу
В руках з косою і собі
Стинає травку низькорослу
Поміж кущами, при вербі.

А вже у полудень дівчата
Прийшли з граблями із села,
І голосиста та крилата
Над лугом пісня попливла.

Прив'ялі трави розтрусили,
Щоб був міцніший аромат.

Бабусю нашу й не просили —
Вона уже біля дівчат.

Ми також маємо охоту
До праці у гарячий час.
— Гей, люди, дайте нам роботу! —
А всі сміються тільки з нас...

— Малі, малі... Ще підросіть!
— Щоб стали вищі від трави!
— Гуляйте, бавтесь, поки діти!
— Які бідові! Ти диви!

...Минули дні. Підсохло сіно.
Знов стало людно навкруги,
Знов стало весело і співно,
І почали рости стоги.

А на стогах вже сторожами
Скрізь поставали бусоли...
Та раптом верби задрижали
І дальні далі загули.

Така найшла на луг потьмара,
Все стало сірим і сумним.
То обступила небо хмара,
А з неї — блискавка і грім.

Заметушились люди в лузі:
— Намокне сіно! Поросте! —

Хтось крикнув: — Гей ви, карапузи,
Чого без діла стоїте?

І ми граблі хапаєм в руки,
Гребем разом із усіма...
І тільки чуєм: — От онуки!
Таких на світі більш нема!

А баба й дід від того раді,
Сміються, особливо дід:
— В моїй онуківській бригаді
Діла весь час ідуть як слід!

Всі хвалять нас, у кожному зорі
Усмішка тепла і ясна.
— Хай голова в своїй коморі
Якусь їм премію шука!

І руки ще не поболіли,
А все вже сіно у стогах.
І на найвищому — щосили
Залопотів червоний стяг.

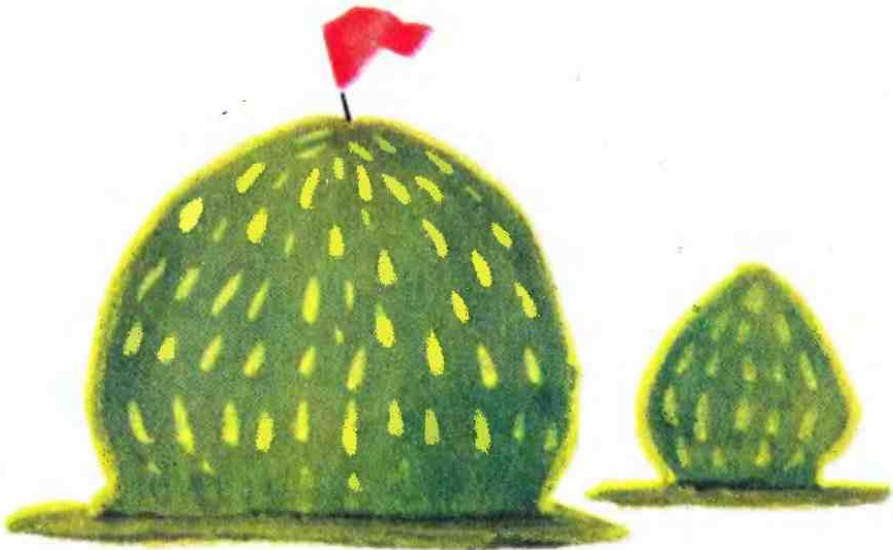
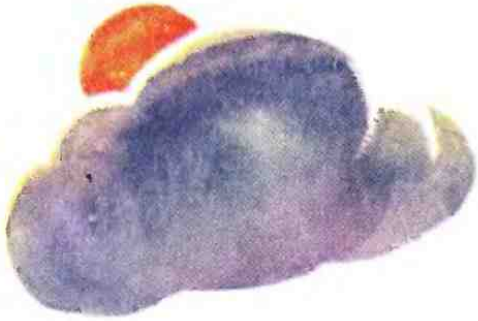
А небо дужче й дужче хмарить,
І враз — такий тобі розлад! —
Як хлине дощ, як грім ударить,
Як сипоне колючий град!

Усі онуківській бригаді
Мерщій несуть свої плащі.

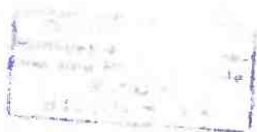
А ми такій нагоді раді —
Оце б побігать на дощі!

Та баба тільки позирнула,
І ми ховаємось під стіг.
Але гроза уже минула,
І дощ посіявся, і стих...

НЕ ПРОСПИ СВІТАНКУ НА ДЕСНІ

Ми спимо на сні
у стогу,
Тільки полягали —
ні гу-гу!
Бо дідусь говорить,
що вночі
Гомонять лиш сови
та сичі.
А коли ти скажеш
слово теж,—
Неодмінно зірку
проковтнеш.
Треба спати, спати,
треба спать...
Буркунами пахне
сіножать.
Пахне м'ята, рута
і чебрець.
Хто засне найперший —
молодець!
Хай би що приснилось
уві сні,—
Не проспи світанку
на Десні,

Коли ніч пірнає
у ріку,
Залишивши тіні
на горбку.
Не проспи таємної
пори,
Коли бродять лугом
сокори
І збирають крапельки
роси —
Самоцвіти щирої
краси.
Свої очі сонцем
звесели —

Глянь, як воду палять
бусоли,
І вона тече
на бистрині,
Вся у малиновому
огні.
Не проспи тієї миті
ти,
Коли ставить райдуга
мости,
І по них у небо
можна йти
Аж до голувої
висоти!

— Не проспівать!..— нам говорив
дідусь.—
Щоб устали, коли я
вернусь!..—
Вранці чуєм: — Ледарі,
спите?
От морока! Все уже
не те!
І земля, і небо,
і вода...
Вже і сонце, бачте,
вигляда!
І ріка погасла,
й сокори
Знов стоять, як денної
пори...—
Ми схопились. Ну, проспали
все...
Що робити? Просто
не везе.
А тим часом бачимо —
зоря
Низько-низько в річку
зазира,
Умиває личенько
своє,
Вся рожева, тихо воду
п'є,
Одяга сорочку
проти дня

Із туману, доброго
ткання.
А тим часом вискочив
вітрець,—
І пішли ромашки
у танець.
Понад берегами
вздовж ріки
Замелькали їхні
голівки.
А тим часом чуємо
ходу —
Та це ж ранок бродить
у меду,
В травах, квітах, білому
піску,
Сам у золотому
пояску!
Що ж, дідусю, ми проспали,
так,
Вашу казку вранішню,—
однак
Ми свою уздріли
на Десні,
Що ніколи й не присниться
в сні.
А тепер додаймо-но
ходи —
В хвилі, в бризки,
в райдугу води!

ДЗЕРКАЛО

Метушня у хаті нині —
Спорожніло все відерко.
Дід шукає щось у скрині,
Баба хукає в люстерко.

Лесь кричить: — Чекати доки?
Ну, ставайте біля хати!
Посміхайтесь на всі щоки!
Буду фотографувати!..

Швидко-швидко дні минали.
Лиш фотографа уздрівши,
Всі ходили та питали:
— Ой, коли вже? Ну, коли вже?

— Та вже карточка готова.
Ой же й гарна! Ну й чудова!
Видно все там: кожну зморшку,
Навіть стрічку, навіть брошку!

Посередині бабуся
В лиштвах давнього узору.
Поруч дід, мов сич, надувся,
Вус — униз, а другий — вгору.

А навкруг, неначе зорі —
Блискотливі оченята,—
Білочубі, світлозорі,
Загорілі онучата.

Хвалять Леся недаремне.
Схожі всі, усі красиві!
Ну, а дід: — В житті у мене
Не такі вже й вуса сиві!

До очей піднісни ближче,
Подивилась баба скоса
На ту картку: — А навіщо
Приточив мені ти носа?

А Тетянка: — Ой, бабусю,
Ви ж такі, як на картині...
Чом лиш в мене, я дивлюся
Все обличчя в ластовинні?

Почали усі шукати,
Що у кого вийшло криво.
Лесь тим часом із кімнати
Тягне дзеркало на диво.

Як поглянули у нього —
Так ураз поодвертались.
Тільки довго після того
Ой сміялись! Ну й сміялись!

ЮШКА З РОСОЮ

Вже вечір із повної жмені
Зірки розсипає зелені.

Не хочеться йти нам до хати —
Ой, як же не хочеться спати!

Враз чуєм крізь шибочку сизу:
— Агов, назбирайте-но хмизу!

Вогонь розкладем над косою
Та зваримо юшку з росою! —

Гукає бабуся з комори...
— Що? Хмизу? Наносимо гори!

Притягнемо пень і колоду...
З росою? Не їли ми зроду.

От вогнище в небо іскриться...
Уже закипає водиця.

Цибуля у бульбашках плава
Та інша усяка приправа.

— А зараз, онуки, дивіться! —
Всі стали серйозними лиця.

Бабуся зриває в городі
Дві гілочки кропу — і годі.

З них виснуть рясні, срібно-сиві
Росинки важучі, як сливи.

О як вони красно заграли
Від полум'я — справжні корали!

Аж юшка притихла кипіти,
Як бризнули в неї стоцвіти,

Аж кола пішли золотисті...
— Давайте-но юшечку їсти! —

Сказала бабуся. Ми сіли
І їли все, їли та їли...

І пахло нам небо у ющі,
Ми зорі ловили у гущі,

І сонце язик лоскотало...
І юшки було нам — ой мало!

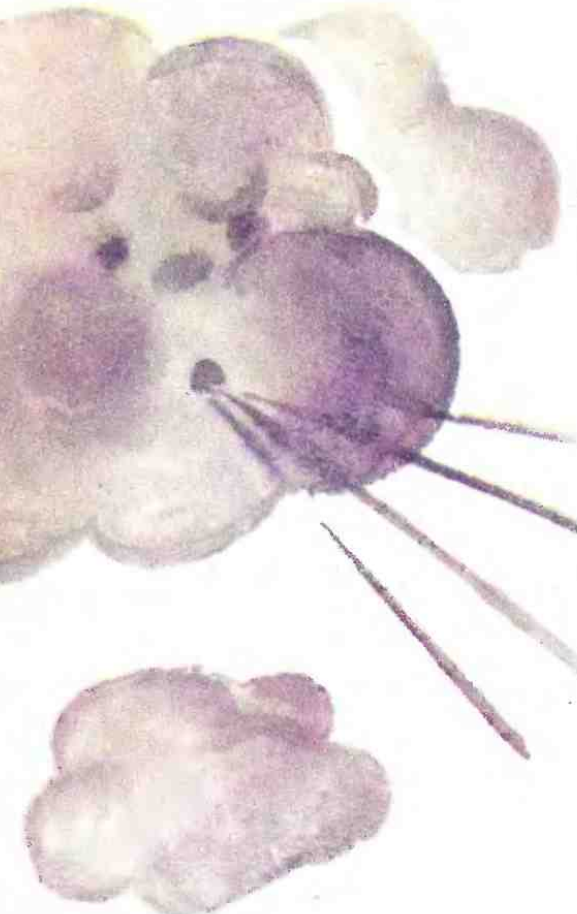

ДІДУСЬ-ПАРУС

З човна рибу ми ловили
на Десні.
Ох і гарні ж у нас вудки —
нахлисні.
Точно лиш закинь
на течію,
То й потягнеш — ну, не сома —
уклею.
А дідусь грузки поставив
на ляща...
Прив'язали ми свій човен
до куща.
Сидимо собі тихенько,
раптом — хлись,
А рибина й учепилася,
дивись!
Так у мене, так у Колі,
в Івася...
Лиш нічого — ні рибини
в дідуся.
Довго-довго ми сиділи
на ріці,
Аж заснули дідусеві
поплавці.

Коли глянемо — і сам дідусь
заснув...

А тут вітер як піднявся,
як загув!

Одірвався зразу човен —
понесло...

Ой ти лихо! Загубилося
весло.

Що робити? Човен крутить
з краю в край.

Коля крикнув: — Нум на дно усі
лягай! —

Тут дідусь прокинувся:
— Що? Га?

Лящ клює? Ого, яка
вага!

Тягне човна! — Ой, дідусю,
ураган!

— Ураган? Його ми зразу
на кукан! —

Підійнявся дідусь і глянув
з-під брів,

Швидко висмикнув сорочку
із штанів.

А вона мов налилася
вітром вся,—

І став парус бистролітний
з дідуся!

Як дідусь повернеться
убік —

Лине човен через буряний
потік,
А пригнеться — стишує
свій біг...
— Ну, рибалки, курс на берег
ліг! —
Справді, вітер точно нас
прибив
До причалу, до рибалчиних
дубів,
Просто в лози, прямо
до пенька,
Де дідусь свій човен завжди
примика...
— Це лящі щасливі,—
каже дід,—
Шкода, вітер,— був би з них
обід!

СВАРКА

Посварились баба й дід —
Чи пора зривати глід?
Баба каже:
— Ще не слід! —
Дід перечить:
— Зрілий плід!

Сперечались день і два,
Заболіла голова
І у баби, і у діда.
То їх в жар,
То в холод кида.
Баба каже,
Дід говорить,
А ніхто не переспорить...

От тоді й придумав дід:
— Запитать онуків слід!
Що нам, бабо, скажуть діти,
Те і будемо робити!

І питає першим дід:
— Онучата, ви мій рід,

Ну скажіть, скажіть, рідненькі,
Чи пора зривати глід?
Адже любите ви зроду,
Як той мед, варення з глodu!
— Так, пора, пора, пора! —
Закричала дівора.

— Чуєш, бабо? Ну, то як?
Діти кажуть — вірний знак!

Баба кличе всіх до себе:
— Глід зривати ще не треба!
Ще слід йому поспіти!
Правда ж, милі мої діти?
Адже любите ви зроду,
Як той мед, варення з глodu!

— Так, бабусю! Правда! Так!
— Чуєш, діду? Вірний знак!

Дід кричить на онучат:
— Що ж це ви —
Туди й назад?
«Правда — баба»,
«Правда — дід», —
Наче хвостиком
Той кіт!

Каже старшенький Тарас:
— Ви однакові для нас!
Ми обох вас любим дуже.
А варення нам байдуже! —

А маленьке онуча —
Галя,— бистреньке дівча,
Каже:
— Краще глід розгледіть
У саду біля куща!
Тут сходити недалечко.
І навіщо суперечка?

Стали наші баба й дід
Враз червоні, наче глід.
— Що ж, онуки в нас розумні.
Зразу видно дідів рід!

Дід сказав це, посміхнувся,
Бачить — хмуриться бабуся.
Щоб розвіять її сум,
Каже:
— Видно й бабин ум! —
Помирились баба й дід.
У саду осипавсь глід...

ДОДОМУ

Радіо заграло:
«Гей ти, доріженько!..»
Сонце піднялося,
І туман розтав.
Білий-білий-білий
Пароплав «Довженко»,
Як весняний бусол,
Коло кручі став.

«Гей ти, доріженько!» —
Линуть пісні звуки.
Баба нишком плаче,
Похмурнішав дід.
Літо закінчилось.
Нум додому, внуки!
Чаплі з верболозів
Кланяються вслід.

— Та обачні ж будьте!
— Та дивіться ж тільки! —
Вже й не чуть нічого —
Пароплав загув.

Верховодки срібні
Виринули з хвильки,
Дуб росинку з листя
Гілкою змахнув.

— Приїзди, Тетяно!

Петрику!

— Приїду...—

Шум машини глушить

Крики голосні.

— Прощайте, бабо!

— Прощайте, діду!

Зроду не забудем

Літа на Десні.

Знов гудок (це третій)

Витинає лунко,

Капітан високий

Сходить на місток.

Тут як крикне баба:

— Боже! Подарунки

Ви ж узять забули!

Ось же він, мішок!

— Трап спустить! — команда.

Капітан всміхнувся:

— Єсть мішок узяти!

А тепер — пора...—

Берег одпливає.

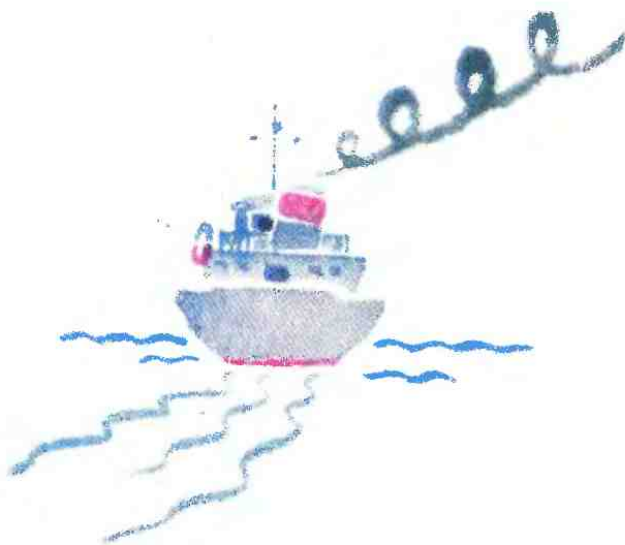
Дід кусає вуса,

На припишклу бабу

Скоса позира.

Знову лине пісня:
«Гей ти, доріженько...»
Хвиля напливає —
Бризки б'ють рясні.
Білий-білий-білий
Пароплав «Довженко»,
Як весняний бусол,
Рушив по Десні...

З М І С Т

Приїхали	3
Веселі вогні	5
Молодці	7
Щоб сміялися онуки	9
Глечик	10
Онуківська бригада	13
Не проспи світанку на Десні	17
Дзеркало	22
Юшка з росю	24
Дідусь-парус	27
Сварка	30
Додому	34

Малювала Г. СОКИРИНСЬКА

7-6-1
25-67M

15 коп.

Для дошкільного та молодшого шкільного віку

Бичко Валентин Васильевич. ДЕД, БАБА И ВНУКИ. Стихи
(На українском языке)

Редактор М. П. Лисич. Художній редактор О. І. Паславська.
Технічний редактор В. С. Крюкова. Коректор В. В. Богаєвський.
Здано на виробництво 24.V. 1967 р. Підписано до друку 26.VIII. 1967 р.
Формат 70×90^{1/16}. Фіз. друк. арк. 2,5. Умовн. друк. арк. 2,93. Обл.-вид.
арк. 2,2. Тираж 108 000. Зам. № 515. Ціна 15 коп. Папір офс. № 2.
Видавництво «Веселка», Київ, Кірова, 34. Фабрика кольорового друку Ко-
мітету по пресі при Раді Міністрів УРСР. Київ, Довженка, 3.

